

FILMVORMGEVING in **de filmwetenschap** wordt deze indeling gehanteerd:

Filmische middelen	Aspecten	Extra aanwijzingen
Art-direction (Enscenering)	Decor, Rekwisieten, attributen Licht en belichting Kostuum, grime, haarwerk Personages	Realistisch / suggestief / filmisch - Locatie / set / techniek Richting / kleur / intensiteit / special-effects Karakter / periode / stijl / sfeer Acteur - rol verhouding (casting) / ontwikkeling
Cinematografie <i>Kwaliteit en Belichting ontbreken in het cve model.</i>	Kadrering Camera-afstand Camerastandpunt Camerabeweging Scherpstelling Zwart-wit/kleur Kwaliteit Belichting	Beeldhoek / beeldverhouding / point-of-view shot Close-up / medium / totaal Vogelvlucht / neutraal / kikvors Horizontaal / verticaal / draaiend Accent door scherpte/onscherpte Kleurcontrast/kleurscherpte Kleurcontrast / kleurscherpte Diffuus / contrastrijk
Montage	Beeldovergangen Montagestijlen Special effects	Continuïteitsmontage / discontinuïteitsmontage / parallelmontage Effecten: optisch/mechanisch/digitaal
Geluid	Geluid Muziek	Direct / indirect - dialogen / omgevingsgeluid / voice - over Direct / indirect - soundtrack

Filmvormgeving:

- Art-direction (enscenering) volgens de filmwetenschap omvat *alle elementen zoals ze zijn geplaatst voor de camera om te worden opgenomen decor, karakters, rekwisieten, de bewegingen van de acteurs en de resultaten van het geplaatste licht*;
- Cinematografie;
- Montage;
- Geluid.

Indien u gebruik wilt maken van deze indeling, dient u bij het nakijken van het centraal examen, 3.3 van de algemene regels voor beoordeling aan te houden.

3.3: indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel.

- **Bordwell, D., & Thompson, K.** (2004). *Film Art. An Introduction*. New York, McGraw-Hill. Zevende editie.
- **Peters, J. M.** (2003). *Het bezielde beeld. Inleiding in de filmmontage*. Amsterdam, Amsterdam University Press.
- **Pramaggiore, M.** (2011). *Film: a critical introduction*. 3rd edition. Londen, Laurence King publishing.
- **Vos, C.** (2004). *Bewegend verleden. Inleiding in de analyse van films en televisieprogramma's*. Amsterdam, Uitgeverij Boom.

FILMTECHNISCHE VORMGEVING VOLGENS HET CVE - syllabus 2014

Filmische middelen	Aspecten	Extra aanwijzingen
Cinematografie	Camerastandpunt Camerabeweging Camera-afstand Cameraperspectief Scherpstelling Zwart-wit/Kleur	Vogelvlucht / neutraal / kikvors Horizontaal / verticaal / draaiend Close up / medium shot / long shot / distant shot Objectief / subjectief Accent door scherppte/ onscherpte Kleurcontrast / kleurscherpte
Montage <i>= De ordening van opgenomen beeld en geluid</i>	Beeldovergangen Montagestijlen	Continuïteitsmontage / discontinuïteitsmontage
Special effects	Effecten	Optisch / mechanisch / digitaal
Theatervormgeving Zie Theatrale middelen		

FILMTECHNISCHE VORMGEVING VOLGENS HET CVE - syllabus 2015

Filmische middelen	Aspecten	Extra aanwijzingen
Cinematografie	Camerastandpunt Camerabeweging Camera-afstand Cameraperspectief Scherpstelling Zwart-wit/Kleur	Vogelvlucht / neutraal / kikvors Horizontaal / verticaal / draaiend Close up / medium shot / long shot / distant shot Objectief / subjectief Accent door scherppte/ onscherpte Kleurcontrast / kleurscherpte
Montage <i>= De ordening van opgenomen beeld en geluid</i>	Beeldovergangen Montagestijlen Special effects	Continuïteitsmontage / discontinuïteitsmontage Effecten: Optisch / mechanisch / digitaal
Spel en Theatervormgeving Zie Theater	Spel Theatervormgeving	

WAAROM IS DEZE INDELING VOLGENS DE CVE SYLLABUS **NIET CORRECT**

MAAR OOK **NIET DUIDELIJK**? KUNT U ONDERSTAANDE INDELING VOLGEN?

- **GELUID**: valt volgens het cve

als opgenomen geluid onder **montage**; ook kan het gaan om toevoegingen aan het gefilmde materiaal (bijvoorbeeld: geluiden).

als stemgeluid van de acteur onder **spel** (theater)

als muziek; geluid en geluidseffecten onder **theatervormgeving**.

Ziet u het probleem m.b.t. geluid misschien nog niet? Analyseer dan eens dit [filmfragment](#).

- **ENSCENERING/ART-DIRECTION** volgens de filmwetenschap omvat alle elementen zoals ze zijn geplaatst voor de camera om te worden opgenomen decor, karakters, rekvisieten, de bewegingen van de acteurs en de resultaten van het geplaatste licht.

Volgens het cve valt ENSCENERING/ART-DIRECTION onder theaterspel en theatervormgeving:

- mise-en-scene valt onder **spel**

- encenering valt onder **theatervormgeving**: Een regisseur maakt bij het creëren van een theaterstuk keuzes ten aanzien van het geheel van spel van de acteurs en theatervormgeving. Dit noemt men de encenering.

FILM

I. Voorstelling: waar gaat de film over, wat is de inhoud, het verhaal, het thema, de boodschap?

II. Vormgeving: hoe wordt de film vormgegeven door middel van:

– **filmtechnische vormgeving: met welke, voor film specifieke, technieken wordt de filmvoorstelling vormgegeven?**

– **spel¹**

– **theatervormgeving²**

I. Voorstelling: waar gaat de film over, wat is de inhoud, het verhaal, het thema, de boodschap?

De eerste films eind negentiende eeuw waren puur registrerend, het vastleggen van alles dat kon bewegen. Daarna volgden films met een verhaal, maar eigenlijk was dit meer gefilmd theater. In daarop volgende fasen speelden cameravoering en montage een steeds grotere rol. Hiermee werd de werkelijkheidsbeleving gemanipuleerd. Het verhaal of de betekenis kan ook ontstaan door het verband dat de kijker legt tussen de beelden.

Aan het begin van de twintigste eeuw werd geëxperimenteerd met abstractie (vergelijkbaar met de ontwikkeling in de andere kunsten). Volledig abstracte films worden absolute films genoemd.

De absolute film bestaat uit beelden die niet (meer) refereren aan de werkelijkheid.

Filmtechnische vormgeving:

Specifiek voor film is de vormgeving door middel van:

1. Cameravoering, opnametechniek

Hiertoe behoren:

camerastandpunt

neutraalperspectief: het onderwerp wordt op ooghoogte in beeld gebracht

kikkerperspectief: het onderwerp wordt van onderaf in beeld gebracht

vogelperspectief: het onderwerp wordt van bovenaf in beeld gebracht

camerabeweging

horizontale, verticale of draaiende beweging van de camera

camera-afstand

Hierbij gaat het om het kader dat de regisseur/cameraman kiest: close up: vaak een deel van het lichaam, meestal het gezicht; of een voorwerp geïsoleerd uit zijn omgeving medium-shot: personen worden getoond van hoofd tot middel long shot: personen ten voeten uit distant shot: opname van zeer grote afstand, personen of objecten zie je als stipjes

cameraperspectief

Hierbij gaat het om de persoon van waaruit de gebeurtenis wordt geregistreerd: objectief: de camera registreert wat er gebeurt. Je ziet de situatie van enige afstand, als toeschouwer, niet als betrokkene

subjectief: de kijker kijkt mee met een van de acteurs, hij ziet wat hij/zij ziet

scherpstelling

De keuze voor het deel van het beeld waarop de camera scherpstelt

zwart-wit/kleur

Hierbij gaat het over keuzes voor contrast en kleurscherpte

¹ Voor de voorstelling/ inhoud en de vormgeving van film door middel van spel: zie bij drama/theater.

² Voor de voorstelling/ inhoud en de vormgeving van film door middel van theatervormgeving: zie bij drama/theater.

2. Montage

Hierbij gaat het om de ordening van opgenomen beeld en geluid. Ook kan het gaan om toevoegingen aan het gefilmde materiaal (bijvoorbeeld: geluiden, beeldmanipulatie, animatie). Beelden kunnen door de manier waarop ze achter elkaar staan of 'geordend' zijn een bepaalde betekenis krijgen (bijvoorbeeld de montages van Eisenstein of de douchescène uit *Psycho*).

Special effects kunnen, behalve op de set, ook in de montage worden gecreëerd. Denk daarbij aan digitale technieken, zoals de slow motion bij *The Matrix*.

II. Vormgeving: hoe wordt de theatervoorstelling vormgegeven door middel van spel?

Spel kent de volgende aspecten:

het lichaam van de acteur

- mimiek (gezichtsuitdrukking),
- gebaren en bewegingen (zoals het trommelen met de vingers voor een nerveus type, of het waggelen van een dikke dame)
- lichaamshouding (zoals een stijve nek voor een koppig persoon, of het ingezakt zitten van een sloom figuur)
- handeling (roken, neuspeuteren, op het horloge kijken)

stemgebruik van de acteur

Door middel van het stemgebruik geeft de acteur mede vorm aan zijn personage. Denk hierbij aan:

- volume (hard of zacht)
- het accent (stads- of streekaccent)
- klankkleur (hoog en licht of zwaar en donker).
- intonatie (veel of weinig variatie in toonhoogte)
- het gebruik van klemtonen
- timing (langzaam of snel, pauzes)
- veel of weinig emotie in de stem

mise-en-scène

Hiermee bedoelt men het gebruik van het speelvlak door de acteurs, zoals de plaatsing van personages in het speelvlak, de blikrichtingen en het bewegen van de personages ten opzichte van elkaar en ten opzichte van het speelvlak (de looplijnen). Ook het op- en afgaan van de personages hoort tot de mise-en-scène.

speelstijl

Onder speelstijl verstaat men een wijze van spelen, die over het algemeen kenmerkend is voor een bepaald theatergenre zoals melodrama (soap), realisme, absurdisme, slapstick of episch theater.

De speelstijl kan ook gekoppeld zijn aan het regieconcept van de regisseur.

III. Theatervormgeving: waarmee, met welke materialen en technieken, wordt de theatervoorstelling vormgegeven?

Hieronder verstaan we:

decor

Dit is de toneeltoerusting waarmee de plaats van handeling wordt voorgesteld, ook projecties kunnen tot het decor behoren.

kostuum

Onder kostuum verstaat men de kleding die hoort bij het personage en bij de context van het toneelstuk.

grime en hair styling

Dit gaat over de opmaak van het gezicht van de acteurs en hun haardracht: denk hierbij onder andere aan schmink, pruiken en littekens.

rekwisieten

Rekwisieten zijn voorwerpen die in een voorstelling gebruikt worden door de spelers, zoals een pen of een zwaard. Ook stoelen en tafels die op een toneel staan zijn rekwisieten.

attributen

Een attribuut is een speciaal rekwisiet, dat bij een rol hoort, zoals een liniaal voor een strenge juf, een scepter voor een koning, de lier van Apollo, de sleutels van Petrus. Daaraan kun je het personage herkennen.

belichting

Door middel van belichting van de speelplek zorgt men voor zichtbaarheid van wat zich afspeelt, maar ook voor een bepaalde sfeer. Belichting kan de aandacht van het publiek op een bepaalde handeling richten. Denk hierbij aan de kleur en de intensiteit van het licht.

muziek

Theatervoorstellingen kunnen worden begeleid door muziek, die net als belichting, voor een sfeer of bepaalde emotie kan zorgen. Denk aan bombastische muziek om een opschepper te karakteriseren, of minimalistische muziek als ondersteuning van een sterfscène.

geluid en geluidseffecten

Ook door middel van geluid kunnen scènes worden ondersteund of benadrukt. Denk hierbij aan wapengekletter bij vechtscènes of geluidsdecor/soundscapes met zwembadgeluiden om een zwembad te verbeelden.

enscenering

Een regisseur maakt bij het creëren van een theaterstuk keuzes ten aanzien van het geheel van spel van de acteurs en theatervormgeving. Dit noemt men de encenering.

toneelbeeld

Het toneelbeeld is een 'still' uit de voorstelling. Alles wat je ziet op een bepaald moment van het stuk hoort bij het toneelbeeld: het decor, de rekwisieten, de belichting en de positie van de acteurs daarin.